

Motion

1983/84:184

Erik Hovhammar m. fl.

Fortsatt stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. samt för investeringar inom energiområdet (prop. 1983/84:62)

Det är svårt att redovisa det samlade statliga finansiella stödet på energiområdet. I proposition 1983/84:62 finns det dock inte ens ansatsen till samlad, överblickbar redovisning. Ej heller framläggs beräkningar angående storleken av de ökade intäkter som de föreslagna avgiftshöjningar resp. nya avgifter på olja, bensin, kol och kärnkraftsproducerad el skulle medföra. Det i propositionen presenterade beslutsunderlaget måste betecknas som anmärkningsvärt knapphändigt och, på vissa områden, närmast obefintligt.

Statens energiverk har emellertid i ett yttrande den 28 september 1983 (endast omnämnt såsom remissyttrande i propositionen) gjort ett försök ("en grov beskrivning") att kartlägga det statliga stödets omfattning på energiområdet.

Energiverket skriver:

Översikt av de nuvarande stödprogrammen.

I följande tabell ges en grov beskrivning av de viktigare ekonomiska stöden på energiområdet. Flertalet av dessa sträcker sig över ett flertal år. De belopp som anges är uppskattningar av utgifterna under 1983/84 eller kalenderåret 1983 och avser såväl lån som bidrag. Uppgifterna är i vissa fall osäkra men ger en god allmän bild av stödprogrammen. För stödet till energibesparande åtgärder i bostäder är det angivna beloppet ett tak för den sammanlagda låne- och bidragsverksamheten inkl. lån på den ordinarie bostadslånemarknaden. De *statliga* utgifterna uppskattas till drygt 1 000 milj. kr.

Hur stor den del är av de beräknade statliga utgifterna som utgör subventioner är mycket svårt att beräkna. För det första är det osäkert hur stora utgifterna faktiskt blir. Detta gäller t. ex. i hög grad energisparstödet (A i tabellen). För det andra beror subventionsgraden för de stödformer som innehåller räntebidrag på hur stora räntebidragen blir i framtiden. För det tredje är det osäkert hur stor del av de villkorliga lånen från t. ex. oljeersättningsfonden som faktiskt kommer att betalas tillbaka av låntagarna.

Med dessa reservationer redovisas i tabellen också grova uppskattningar av den subvention som ligger i de skilda programmen beräknat som mervärde av framtida kostnader för staten.

Finansiella utgifter för statens stöd på energiområdet (beräknad för 1983/84).

		Ugifter Mkr	Subventioner Mkr
<i>A</i>	<i>Energibesparande åtgärder i bostäder, summa ca</i>	1 900	700
	till byggnadsstyrelsen		
	bostadsstyrelsen för lån med låg ränta och	90	
	bidrag ram	1 700	
	stöd till kommuner och större fastighets- ägare	150	
<i>B</i>	<i>Lån och bidrag till oljeersättning</i>	<i>STEV</i> 700	400
	därav ordinarie OEF — villkorliga lån med		
	eller utan räntebidrag	500	200
	särskilt torvbidrag 1983	200	200
<i>C</i>	<i>Bidrag till fjärrvärme (gäller under 1983).</i>	<i>EUD</i> 300	300
<i>D</i>	<i>Bidrag till energiupphandling (gäller under 1983)</i>	<i>EUD</i> 700	300
<i>E</i>	<i>Bidrag till energiprospektering</i>	<i>STEV</i> 200	200
<i>F</i>	<i>Bidrag till kolmiljöinvesteringar</i>	<i>STEV</i> 150	150
<i>G</i>	<i>Energiforskning summa</i>	520	580
	1. Industriella processer, summa	STU 90	
	därav massa och papper	23	
	järn och stål	31	
	övriga	36	
	2. Transporter, summa	27	
	därav transportsystem	TFD 3	
	fordon	STU 24	
	3. Bebyggelse, summa	BFR 150	
	därav energihushållning	40	
	värmepumpar m. m.	41	
	solvärme och värmelagring	44	
	distribution och övrigt	24	
	4. Energitillförsel, summa	STEV 176	
	därav skogsbränslen	23	
	torv	20	
	energiödling	43	
	bränslefördling	40	
	förbränning	40	
	vind	14	
	5. Långsiktig energiforskning, summa	65	
	därav teknikbevakning	EFN 17	
	fusion	EFN 30	
	grundläggande forskning NFR		
	, STU Studsvikb	18	
	6. Energisystemstudier	EFN 10	
<i>H</i>	<i>Utbildning och rådgivning, ca planverket</i>	<i>STEV, SIND</i> 40	40
	<i>Summa ca</i>	4 500	2 700

Ovan nämnda text och tabell skrev energiverket den 28 september 1983.

Det är anmärkningsvärt att ett så komplicerat och svåröverskådligt system har skapats att inte ens ett av de ansvariga ämbetsverken kan göra annat än grova översikter om beräkning av kostnaderna.

Enbart under ett år uppgår sålunda de statliga insatserna på energiområdet till flera miljarder kronor. Huruvida statsningar i denna storleksordning över huvud är försvarbara och rimliga framstår som i hög grad tveksamt.

Den välkomna minskning av oljeberoende och oljeförbrukning som kommit till stånd sedan 1970-talets mitt är främst en följd av att marknaden reagerat på de kraftigt stegrade oljepriserna. Det har funnits ett betydande utrymme för förbättrad energihushållning, samtidigt som skilda energialternativ funnits tillgängliga. God tillgång på elenergi har spelat en avgörande roll. Hotet om en snabb kärnkraftsavveckling — med väldiga negativa konsekvenser för ekonomi och miljö — har kunnat avvärjas. De direkta statliga satsningarna i mångmiljardklassen, som genomförts under senare år, kan knappast antas ha haft något avgörande inflytande. På sitt sätt belysande är att några av de mera betydande praktiskt utnyttjbara metoderna att minska oljeberoende — konvertering till elvärme i småhus, stora elpannor i fjärrvärmesystemen och introduktionen av värmepumpar i storskala — kommit att utnyttjas på grundval av känd teknik, av rent kommersiella skäl, och med ett obefintligt eller jämförelsevis obetydligt statligt ekonomiskt stöd.

Mot denna allmänna bakgrund måste det i prop. 1983/84:62 framlagda programmet för stöd till oljeersättande åtgärder för perioden 1 januari 1984—30 juni 1987 samt till ett konjunkturanpassat investeringsprogram inom energiområdet under år 1984 bedömas med stor skepsis.

Vad främst beträffar finansieringen av det samlade programmet skall denna uppenbarligen ske med utnyttjande av redan uppsamlade och fonderade medel, redan beviljade anslag, nya anslag för senare delen av budgetåret 1983/84, redan utgående särskilda avgifter för oljeprodukter (hittills endast olja) samt nytillkommande avgifter på olja med ytterligare 10 kr. per kubikmeter, på bensin med 6 öre per liter, på kol med 10 kr. per ton och på kärnkraftsproducerad el med 0,2 öre per kilowattimme.

Såsom redan påtalats i propositionen redovisas inte någon beräkning av de intäktsökningar som kan följa av avgiftsökningarna. En grov överslagsberäkning ger vid handen att avgiftshöjningarna torde inbringa i storleksordningen 450 milj. kr. per år. Det föreligger enligt vår uppfattning inte behov av en så kraftig, ytterligare beskattning av energi. Därtill kommer att den valda avgiftsformen, med en på synnerligen lösliga grunder utformad specialdestinering av andelar av avgifter på skilda produkter, av principiella skäl måste avvisas. Därför bör enligt vår uppfattning också den redan nu utgående särskilda avgiften för oljeprodukter snarast avskaffas och eventuell erforderlig finansiering av projekt, som f. n. tillgodoses på detta sätt, bör framdeles ske genom specifika anslag över statsbudgeten.

Vi yrkar sålunda avslag på de i propositionen framlagda lagförslagen under punkterna 1—4.

Vad därefter angår riktlinjerna för fortsatt stöd till åtgärder för att ersätta olja vill vi sammanfattningsvis anföra följande: Vi är icke nu beredda att tillstyrka ett program som för perioden 1 januari 1984—30 juni 1987 beräknas föranleda ett medelsbehov om totalt 735 milj. kr. ej heller ett investeringsprogram till en beräknad kostnad under år 1984 om 450 milj. kr. Vår principiella inställning är att stödet skall avvecklas snarast möjligt. En fullständig redovisning bör således lämnas i kommande statsbudget för hur en successiv nedtrappning av stödprogrammet kan verkställas med sikte på en i princip total avveckling. Den särskilda avgiften för oljeprodukter är i praktiken en del av energibeskattningen. I vilken omfattning sänkningen av avgiftsnivån också bör leda till en minskning av den totala avgifts- och skattenivån på energiområdet får bedömas vid en senare tidpunkt och i ett större sammanhang.

I propositionen hemställs bl. a. att stöd till oljeersättande åtgärder och för investeringar inom energiområdet för perioden efter 1983 skall tas upp såsom anslag över statsbudgeten. Vi tillstyrker denna budgetmässiga omläggning då den ger förbättrade möjligheter att bedöma det samlade stödets utformning och omfattning. Vi är emellertid icke beredda att tillstyrka de för budgetåret 1983/84 begärda reservationsanslagen om resp. 120 milj. kr. och 350 milj. kr. Vi utgår från att redan påbörjade projekt, exempelvis den påbörjade torvsatsningen, skall kunna fullföljas med utnyttjande av redan tillgängliga medel, samt genom omfördelningar. Vi vill i detta sammanhang erinra om att moderata samlingspartiet avstyrkte samtliga förslag på det energipolitiska området i proposition 1982/83:50 (NU 1982/83:18). I motion 1982/83:99 med anledning av proposition 1982/83:50 uttalade vi bl. a.:

En energipolitik som tar till vara Sveriges möjligheter att ändra energisystemet i en mer konkurrenskraftig riktning kan emellertid inte åstadkommas genom ytterligare manipulerande med subventioner och skatter, utan endast genom avlyftning av de blockeringar som i dag omöjliggör utnyttjandet av kunnande och inhemska energiresurser.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen avslår de i punkterna 1—4 i proposition 1983/84:62 framlagda lagförslagen,
2. att riksdagen avslår proposition 1983/84:62 i övrigt utom vad avser hemställan, punkterna 12, 13 och 14.

Stockholm den 22 november 1983

ERIK HOVHAMMAR (m)

STEN SVENSSON (m)

PER WESTERBERG (m)

PER-RICHARD MOLÉN (m)

NIC GRÖNVALL (m)

LARS G. AHLSTRÖM (m)

LENA LUNDBLAD (m)

MARGARETA AF UGGLAS (m)

OVE ERIKSSON (m)

KARL BJÖRZÉN (m)

LENNART BLOM (m)

SONJA REMBO (m)

ULLA VOSS-SCHRADER (m)